

EPILOOG, MAAR GEEN KOMMOS

Een balans opmaken van een colloquium dat over zeer uiteenlopende onderwerpen heeft gehandeld, zoals de mythe, de tragedie, het theater, de receptie-geschiedenis en de esthetisch-existentiële categorie van het tragische is geen gemakkelijke zaak. Toch menen we dat we van een succes mogen spreken gelet op het grote aantal deelnemers (200) en de vurigheid waarmee zij hun tussenkomsten hielden.

Fascinerend was het samengaan van mensen uit de praktijk (regisseurs, dramaturgen, acteurs en actrices) met hun collega's die de theorie onderwijzen of recensies schrijven. Zij vonden elkaar rond de vraag naar de diepere betekenis die de *tragedie* oproept. Elkeen voelde aan dat dit literair genre bij uitstek werkte met absolute gegevens, maar realiseerde zich tevens dat het zeer moeilijk bleef dit absoluut karakter precieser te definiëren. Wel werd vaak verwezen naar een religieus plan dat voortdurend ergens op de achtergrond aanwezig diende te blijven, maar hoe hierover nu nog te praten? Bestaat in onze geesten nog de plek van de waarheid die moeizaam afgetast werd in het klassieke Athene of werd deze reeds weggerationaliseerd door de meute sofisten die Socrates nog zag pronken? Viel deze tragedie eerst ten prooi aan de filosofie die er het mysterie uit conceptualiseerde en daarna aan het kristendom dat zijn soteriologie gebruikt als een voortdurende hand boven het hoofd? Kan derhalve de actuele tragedie nog dezelfde existentie-ontsluitende kracht verwekken die ze eens bezat?

Deze vraag leidde haast vanzelf tot het aftasten van de *tragedie* als algemeen menselijke ervaringscategorie die niet alleen in het literair genre van de tragedie aanwezig kan zijn, maar in heel wat artistieke belevingen. Kan dit tragische langs rationele weg gededuceerd worden of vraagt het om een empathisch openstaan dat enkel lukt in een aantal zeer specifieke kultuurfasen? In elk geval betreft het steeds de confrontatie met de onoplosbare conflicten van ons bestaan en dwingt het de mens zijn zelfbepaling doorheen zijn culturele identiteiten in te vullen. In deze zoektocht naar de eigen gedaante stond een aantal keer de *Oedipus* centraal, de volmaakte tragedie volgens Aristoteles, een interessante testcase blijkbaar voor alle sprekers.

Gaan we er verder van uit dat *het tragische* fundamenteel de mens blijft kenmerken en achtervolgen, hoe is onze houding dan tegenover de reeks definities die *de tragedie* in de loop der tijden onderging (de Elisabethaanse, burgerlijke, absurde tragedies... en de vraag of een Botho Strauss tragedies schrijft?).

Deze filosofische problematiek beïnvloedde ook het begrippenapparaat waarmee de deelnemers werkten, al is het maar bijv. de bepaling van wat nu een *mythe* is. Is het enkel de klassieke Oudheid die mythes maakte, of ook het kristendom, en zijn de moderne tijden wel in staat om gelijkwaardige mythes te maken? Een hemelsbreed verschil manifesteert zich immers tussen hetgeen Roland Barthes in zijn "Mythologies" behandelt en hetgeen Mircea Eliade onderzoekt. Vele deelnemers bleken hierover van mening te verschillen.

Hetzelfde probleem deed zich voor wanneer sprake was over *symbolen* en *tekens*. Zeker is het niet zo dat het theater slechts werkt met conventionele tekens of conventies ons overgeleverd door de traditie, maar dat het deze doorbreekt, kunstvol hernieuwt en voortdurend in vraag stelt. Hoe dieper deze semiosis de innerlijke mens beroert, hoe rijker deze er in zijn symbolische gestalte uit tevoorschijn komt, hoe trefzekerder zijn archetypische beladenheid aangesproken wordt. Tussen deze typologieën zijn echter veel mogelijkheden en overgangen aanwezig en de deelnemers hebben er dan ook driftig en kwistig gebruik van gemaakt.

Nauw verbonden hiermee bleek ook de problematiek van het *vertalen*, het *herhalen*, het doordringen van de korst om de verloren zeggingskracht terug te vinden. Bij wie echter in de leer gaan om deze koninklijke kunst te leren, halfweg tussen filologie en hermeneutica, tussen kennis van de tekst en kennis van het leven?

Vele vragen dus, maar tegelijk ook de geruststelling dat wij de antwoorden nog niet gevonden hebben.

Freddy DECREUS